

NARODZENIE (833) *sb n*

a, o oraz pierwsze e jasne (w tym w a 2 r. błędne znakowanie); -é (10), -e (1); -é SarnStat; -é : -e OpecŻyw (9:1).

sg N narodzenie (74); -é (4), -(e) (70). ◇ G narodzenia (505); -å (490), -(a) (15). ◇ D narodzeniu (6). ◇ A narodzenie (63); -é (6), -e (1), -(e) (56); -é : -e OpecŻyw (6:1). ◇ I narodzeniem (44), narodzeni(e)m (28); -im OpecŻyw, PatKaz III (2), KrowObr, OrzQuin, LeovPrzep (3), StryjKron (2); -(e)m PatKaz II (5), FalZioł, RejPos (3), RejZwierc, BudNT, SkarŻyw (2), LatHar (3), WujNT; -im : -(e)m WróbŻołt (1:1), BielKron (29:6), CzechEp (2:3), GostGosp (2:1). ◇ L narodzeniu (109). ◇ V narodzenie (2). ◇ pl N narodzenia (1). ◇ A narodzenia (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI w.

1. *Przyjście na świat, urodzenie się; nativitas HistAl, Vulg, Mącz, Calep, JanStat; generatio Vulg, PolAnt; genesis Mącz; ortus Calep [w tym: narodzenie czyje: G sb i pron (301), ai poss (289), pron poss (186)] (828) : To widzenijé znamionowało blogosławioną dziewicę Marią/ która rzeczóná iest niewiałta podług narodzenia/ a panna podług łtádla była OpecŻyw 186v, 12, 33; OpecŻywSandR nlb 2; PatKaz I 6; napyłal (zacharyas) kfyągy prorocztwa fwego O they myley pannye o yefcze przeth yey narodzenyem PatKaz II 59v, 42v [3 r.], 43 [3 r.], 43v [2 r.], 76v; PatKaz III 87 [3 r.], 87v [2 r.], 92, 95v, 96 (19); RejPs 148; Gdy fie iuż przybliżał čás národzenia [tempus pariendi]/ Olimpia w wielkiew fie bolełci męczyłá HistAl A6, A6v, Ev, I5v; MurzNT Luc 1/14; KrowObr 174 [2 r.]; Leop Is 48/8, Ioann 9/1; BibRadz Gen 4 arg, 5/4, 11/13, 15, 17 (9); Zydowie kładą 7. wiekow. [...] od Národzenia Abráámá. do Wyłcia z Eg. lat 505. BielKron A6, A6, 1v, 68v, 91v, 137v, 145; Mącz 144a [3 r.], 241c; Wieleć iest Krolow y Książąt/ ktorzy tákie narodzenia fwoie máią/ dla kthorych wielce nieprześpieczni ná zdrowiu będą/ poki to złączenie pánować będzie. LeovPrzep Dv, Dv, H4v; RejZwierc 30; SkarJedn 318 [2 r.]; SkarŻyw 269; StryjKron 150, 350, 557; CzechEp 156 [2 r.], 157, 249; Calep 450a, 688b, 689a; LatHar 411, 413, 548, 671, 672; WujNT przedm 33, s. 76, 188, Ioann 9/1; Mowią/ iż ś. Ian Chrzćiciel cudow nie czynił: ále nie pomniá iáko wiele cudow przy iego fie národzeniu stáło SkarKaz 419b, 419b, 577a.*

W połączeniach szeregowych (3): Oto łam bog prorokoual o tey myley panny przyłczyu y począczv y narodzenv PatKaz II 55v, 59 [2 r.].

W przeciwstawieniu: »narodzenie ... śmierć« (5): Włzytki rzeczy fwoy čás máią zámierzony pod słońcem/ iest čás co chcełz y nie chcełz. Iest čás národzenia/ iest śmierci. BielKron 79v; Płákác śmierci/ toćby tełz płákác národzenia/ Bo to oboie mamy rowno z przyrodzenia. KołakCath C. Cf Przysłowie.

Przysłowie: Lepłzac iest łławá niźli máśc nalepłza/ á dzień śmierci lepłszy iest niź dzień národzenia [dies nasci eius]. BibRadz Eccle 7/2; BielKron 80v; BiałKaz C.

Wyrażenia: »czas narodzenia« (4): PatKaz III 113v; Kroi Polłki/ náłz Naiáłnieyłzy Pan/ [...] s tych Planetow (ktorem pierwey powiedział) nie miał żadnego we Lwie známieniu niebiesłkim czáfu národzenia fwego. LeovPrzep D2, D, Dv.

»dzień narodzenia« = dies natalis Mącz, Vulg, Cn; natalis Mącz, PolAnt, Calag, Vulg; dies nativitatis HistAl; dies natalitius, natale, nativitas Mącz; feralia Calep [szyk 47:1] (48); PatKaz III 114; HistAl A3;

A ftąd były rozmáite igry w Rzymie [...] bo then zwyczaj mieli Rzymiánie/ gdy ktore⁸⁰ národzenia dzień przyfzedł/ zwłáfczázá známienitego/ tedy then dzyeń święcili *BielKron* 152, 158v, 439; Colere diem natalem, Obchodzić dzień národzenia fwego/ Przepiyác fie. *Mącz* 59d, 45d, 144a, 211c, 241c [5 r.]; *HistRzym* 48v [2 r.]; *RejPos* 320v [2 r.], 330v; *RejPosWstaw* 21v; *BiałKaz* C; *BudNT Mar* 6/21; *Calag* 216a; Ferialia [...] dzien twego naradzenia [!]. *Calep* 413a; *LatHar* ++5; *KolakSzczęśl* D; *WujNT Matth* 14/6, *Mar* 6/21. Cf *Przysłowie*, *Zestawienia*.

»[którego] dnia (a. roku) po narodzeniu, od narodzenia« = *quando natus est PolAnt* (3:2): [Aleksander] Ofmenaftego roku od národzenia fwego [ab octavodecimo nativitatís suae] poczał walczyć/ á przez dwánaftcie lat mężnie boiował. *HistAl* N5; *BibRadz Gen* 17/12, 21/4; *Mącz* 57b; *CzechEp* 8.

»gody narodzenia« (1): gdy Heród czynil gody fwé⁸⁰ narodzenia/ dziewczka onéy tzudzolożnice Herodias/ skáčątz/ pláftątz/ odzierzála ijj ścięto głowę Iána świętęgo *OpecŻyw* 47v.

»godzina narodzenia« = *hora nativitatís HistAl* (3): od tey godzyny narodzenya dana yey [Maryi] była ftroza anyelka nye ku yey panouany ale ku fluzenyu *PatKaz III* 114v; *HistAl* A3; *LeopPrzep* Dv.

»niepokalane narodzenie« (1): Vrodzony Polak cztérzy rzeczy włáfné ma/ którymi hárdym [...] ielt [...] Naprzód Matką/ którą Statutem frogim *de Turpiloqo*, obwárował łobie Polak/ pilnie strzegąc niepokalánęgo národzenia fwęgo. *OrzQuin* Q2v.

»pamiątka narodzenia« (1): Genethlia natalitia, Pámiątká národzenia to yelt/ przepiyánie yáko náftzi polacy mowią. *Mącz* 144a.

»ziemia narodzenia« = *terra nativitatís HistAl, Vulg, PolAnt* (3): *HistAl* A6; w ziemi národzenia twego będę cie ładził *Leop Ez* 21/30; *BudBib Gen* 11/28.

Zestawienia w funkcji nazw świąt kościelnych: »Narodzenie (świętego) Jana Chrzciciela« [w tym: dzień narodzenia (4), święto narodzenia (3)] = *nativitatís sancti Ioannis Baptistae JanStat* [obchodzone 24 czerwca] (12): *RejPos* 294v, 295 źp, 298 źp; á od zwiáftowania Pány Maryey/ alž do narodzenia świętego Ianá Chrzciciela polzcząc/ tylko iedennaftcie rázow iádlá *SkarŻyw* 58; Czytác fię może tá Ewángelia/ y w dzień Národzenia świętego Ianá Chrzciciela. *LatHar* 685, [++3v], 123, 687; *WujNT* [191] marg; *SarnStat* 1097, 1101, 1102.

»Narodzenie Panny Maryjej (a. Maryjej dziewice, a. panny przenaświętszej itp.)« [w tym: dzień narodzenia (13), święto narodzenia (6)] = *festum Nativitatís Sanctae Mariae JanStat* [obchodzone 8 września] [szyk 31:3] (34): *PatKaz III* 93v; wezmi mafta tego ktore czynią on tydzień przed narodzeniem panny Marijej *FalZioł* V 113, V 91; *KrowObr* 177, Vu3; *Leop* AAA4v; *Goski* 12v; Krol Kázimierz goniąc ieleniá v Przedborzá nazáiuthrz po národzeniu pány Maryey/ padł z nim kon [!] *BielKron* 375v, 362v, 383v, 412; *SienLek* 35v; Wdzień národzenia Pány czyftey iakie dáry Boże odnosil ś. Bernardyn *SkarŻyw* 460 marg, 458, 461; *ReszPrz* 113; Národzenie dżiś obchodżimy świętey Pány Maryey *LatHar* 412, ++5, 411, 414, 684, 743 [2 r.]; *WujNT* Vvvvv4; cztóry Iármarki roczne, dla przedawania y kupowania wołów vftáwilifmy [...] Trzeći [...] w Brzegu ná Národzenie Pány Máriiéy *SarnStat* 1228, 723, 725, 727, 730, 733 (10).

Szeregi: »poczęcie i narodzenie« (21): prorocztwo spełniło się gdy ta(k) gwiazda uświetla prześz yey czyłte poczęczye y narodzenye *PatKaz II* 57v, 54, 55 [2 r.], 56v [2 r.], 57v, 59 (15); *PatKaz III* 104v; *BibRadz I* 63d marg; *Calep* [739]a; *WujNT 1 marg*, 397, Zzzzz.

»zjawienie i narodzenie« (1): Y což to wždy są zá ludzie/ [...] iście musi być ręká Boża nád nimi? O czym lepiej zrozumiemy z historii zywienia y národzenia tego dziecięcia Ianá świętego *RejPos* 295.

W przen (4) : nafiali roi y nafzczepili winnic/ y napłodzili owocow narodzenia. [et fecerunt fructum nativitatis.] *WróbŻółt* 106/37; *BudNT Iac* 3/6; ten podobny będzie mężowi oglądającemu oblicze národzenia swego we zwierciadle [hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatis suae in speculo]. *WujNT Iac* 1/23; Ięzyk poştánowiony iest miedzy członkami nášzymi/ który plugáwi wśzytko ciało/ y zápala koło národzenia nášzego zápalony od ognia piekielnego [et inflammat rotam nativitatis nostrae, inflammata a gehenna]. *WujNT Iac* 3/6.

a. *O Chrystusie* (609) : [aniółowie] wesołym śpiewaniem iego miłostz chwálili/ a paštucham czującym nad śtady swojim [!] narodzenije obiawili. *OpecŻyw* 16v; O matuchno moia námileyłlá/ ij gdzie téraz są aniółowie/ ktorzy przy mym narodzeniu śpiewali? *OpecŻyw* 142v, 9v, 10v, 13v, 17v, 25v (13); *OpecŻywSandR nlb* 2; *WróbŻółt* B6v, V7v, kk7, 117; *KromRozm II* d [2 r.], dv; *KromRozm III* C4; *LubPs* Z3; *KrowObr* 145; *Leop* AAaa3v, *Ier* 33 arg, *Luc* 1/14; *BibRadz Matth* 1/18; *BielKron* 93v, 137, 138 marg, 143v; *LeovPrzep* K2 [2 r.]; około národzenia iego/ á około dzyeciństwą iego/ okázowały się wždy nieiákie znaki świętego Bořtwá iego *RejPos* 69v, 15, 15v, 17, 17v [5 r.], 18v (26); *BiałKat* 20v; Pána Chriřtuřowe národzenie vbogie/ pokory nas vczy. *KuczbKat* 35 marg, 35 [3 r.]; *RejZwierc* 11; *RejPosWstaw* 21; *BudNT* Hh4; *CzechRozm* 142v; on vbogie miářteczko ná swoie národzenie obrał *SkarJedn* 246, 99, 318; *SkarŻyw* 243; bádac się o národzeniu Chriřtuřowym nie trzebá: bo się omyli káždy ná tym/ kto mnima iżby dořćignáć miáł tych rzeczy zákrytych. *CzechEp* 220, 146, 152, 156 [2 r.], 157, 175 (10); *NiemObr* 142; ktoremu [Synowi Boga] dwoie národzenie przypifuiá/ z Bogá od wiekow/ z człowieká náznáczonych od wieku czářow *ReszPrz* 76; IVż teraz wśzyłcy śpiewaymy/ á Pánu Kryřtu dzyękuymy/ bo on nam raczył/ przez národzenie/ řpráwić od Dyablá wybáwienie. *ArtKanc* B17v, B2 [2 r.], B2v řp, B10, B11v [2 r.], B17v (11); *GrabowSet* Kv; DZiękuymy wśzyřcy Pánu Bogu nášzemu/ ktorego Syn Chryřtus Iezus/ řwym národzeniem/ nas z mocy řzátáńkiey wyřwobodził. *LatHar* 402, 79, 176, 322, 398, 399 (14); ty będziefz miáł wesele y rádořć/ y wiele innych będá się rádowáć z národzenia iego. *WujNT Luc* 1/14, *przedm* 33 [2 r.], *Matth* 1/18, s. 196, 200 marg, 430 (12); *SarnStat* 4, 1086; *SiebRozmysł* G3v [2 r.]; Synowie Iadámowi dořtátek y bogáctwo miłuiá: á Syn Boży národzeniem řwoim tym gárdzi. *SkarKaz* 489a,)(4, 513b, 516a, 517b [2 r.].

W charakterystycznych połączeniach: narodzenie Jezusa Kryst(us)a (4), Krystusa (7), Odkupiciela, Pana Jezusa, Pana Kryst(us)a (13), Pana (naszego) (5), pańskie (25), Syna (3), Syna Bożego (6), Zbawiciela.

Wyrażenia: »boże narodzenie« [szyk 6:3] (9): NAřtál nám dzyeń wesoły narodzenia bożego *OpecŻyw* 17; S Bożego narodzenia anieli się weselá/ raduiáťz się řpiewaiá/ iednego boga chwálá *OpecŻyw* 21, 15, 16v [3 r.]; *OpecŻywSandR nlb* 2; *PatKaz I* 10v; Wnet pářterzom zwiářtowano/ od Aniółow powiedziano/ řwzem z Bożego národzenia/ wielkie ludzkie poćiefzenia *ArtKanc* C.

»chwalebne narodzenie« (1): Iżeść lat przed iego [Krystusa] chwalebny Narodzenim toż też wielkie złączenie Planetów było na końcu Ryb *LeovPrzep* E4.

»narodzenie wedle (a. według) ciała« (2): Narodzenie wedle ciała Zbawiciela naszego 25. Grudnia *SkarJedn* 318; *WujNT* 424.

»przez ciało narodzenie« (1): RAcz to dać/ poośmy [!] cię/ wżechmogący Boże/ aby iednorodnego Syna twego nowe przez ciało narodzenie nas wyfwbodziło *LatHar* 398.

»cudowne narodzenie« (1): mogłem potym przyść na [...] gody twoie/ przedziwnym poczęciem twoim/ cudownym narodzeniem twoim/ [...] nam ziednane *LatHar* 396.

»czas narodzenia« (1): gdy iuz przychodził czas narodzenia świętego dzieciątka [...] Iozeph/ y ona panna/ mufieli sie w Betleem poftawic *RejPos* 18v.

»czyste narodzenie« (1): Doday mi ratunku y pomocy [...] przez niepokalane wcielenie twoie/ przez czyfte narodzenie twoie *LatHar* 586.

»dzień narodzenia« (7): Kriftus miły wielbion ij chwalon iest/ od pałtyrzow ij téż od aniołow dnia fwęgo narodzenia iako wierny bog *OpecŻyw* [27]v, 22; *RejPos* 14v *żp*; *RejPosWstaw* [21²]v *żp*; dzień twego narodzenia/ Do wżego mowi ftworzenia *LatHar* 401, 397 *marg*, 684.

»[ktorego] dnia (a. miesiąca, a. roku) od narodzenia, po narodzeniu« (4:3): Iezus [...] przebywał tam [w Nazarecie] [...] aż do początku lata trzydziestego od narodzenia fwęgo. *OpecŻyw* [34]v, 22v; *PatKaz III* 134; *BudNT przedm* c2v; Panno czterdziestego dnia po narodzeniu/ dzieciątka Pána IEzufa/ do Kościoła z ofiarą przyftoynie niofąca/ modl fię za nami. *LatHar* 502, 273, 336.

»godzina bożego narodzenia« (1): gdy sie przybliżał czas ij godzina bożego narodzenia/ [...] panna [...] porodziła fyne bożego *OpecŻyw* 15.

»narodzenie z (żywota) Maryjej, z Panny« (3:2): Dzis też iest święto narodzenia fyne bożego/ potym będzie narodzenijé z iey żywota fwętego *OpecŻyw* 9v, 15; *KrowObr* 218; chociażby wedle Homoufianow fyn Boży przed narodzeniem z Máriey był/ przedfię by ani Iefufem/ ani Chriftem mógł być *BudNT przedm* c; *CzechEp* 156.

»miejsce narodzenia« (6): *MurzNT* 173v; mieyfce narodzenia iego w Bethleem pewne iest. *RejPos* [36], 17v, [36], 66v; *WujNT* 8.

»niedościgłe narodzenie« (1): Falfzuiąc te fłowá Brzełzczanie/ Budny y Czechowic/ chcąc wynifzczyć ten wykład powfzechny o niedościgłym narodzeniu Pána Chriftofowym/ ktorým fię z Oycá przed wieki rodzi. *WujNT* 431.

»(prze)dziwne, dziwniejsze narodzenie« (15:1): O dziwnéz to bylo narodzenijé/ ijż bog wfłechmogący będątz niezmiersoné chwály/ ftál sie iako robáček wzgardzony *OpecŻyw* 16, 24v; *PatKaz III* 114; *RejPos* 15, 16v [2 r.], 28v, 296v; *SkarŻyw* 243; o przedziwnym narodzeniu [...] Czerzey EuángeliŃtowie w Hiftoriach fwoich [...] świadczyli. *StryjKron* A; Dziwne to narodzenie/ bo fię sftáło złączenie/ Boftwá z człowieczeńftwem. *ArtKanc* B2, B2, B10, C; *LatHar* 515, 688.

»święte narodzenie« [szyk 17:4] (21): *OpecŻyw* 15, 17v, 24v; *TarDuch* D4; *KrowObr* 46v; Znaki iego fwętego narodzenia dofyć iáwnie EwányeliŃtowie fwięci wypifáli. *BielKron* 138; A iákoż sie nie mař rofkochác w tym dzieciátku á w thym fwęтым narodzeniu iego/ gdyż iáko fłyfzyfz/ iz iefzcze w małych pielufzkach począł sie ftárác o wżytko dobre twoie *RejPos* 20, 14v, 16v, 17, 17v *marg*, 18v

[2 r.], 21; *CzechEp* 338; przez iego święte národzenie/ Poczęło fię iest ludzkie odkupienie. *ArtKanc* C7; *LatHar* 341, 395, 565, 616, 645.

Zestawienia w funkcji nazwy święta kościelnego: »Boże Narodzenie« [w tym: dzień (16), wigilija (13), święto (1)] = *Natalis Christi*, *Christianus Murm*, *Mymer*¹; *Nativitas Christi Miech*; *Feriae natalitiae Mącz* [szyk 59:3] (62); *OpecŻyw* 21; *Murm* 11; *Mymer*¹ 8v; w dzień Narodzenia Bożego (padł był wielki grad lodowy *MiechGlab* *4v, 34; dzień pirwy Bożego narodzenia [tj. pogoda w tym dniu] znamionuie nam Styczeń *LudWieś* B, A4v [2 r.], B [2 r.], Bv, B3v; *LibMal* 1554/187, 189v; We czwartek w wigiliją Bożego Narodzenia posłowie mało sprawowali, jeno umowili miedzy sobą, aby się w sobotę zeszli *Diar* 42, 43; IAwni złoczyńce y w dzień Święty mogą być ná mękę wedle Práwá dáni/ y w dzień Wielkonocny/ y Bożego Národzenia *GroicPorz* hh2v; *KrowObr* 168, 168v; *Goski* 16; [papież *Telesforus*] vftáwił ná Boże národzenie po trzy młze miewác kapłanom. *BielKron* 149v, 170, 177v, 192v, 214, 215v, 365v; *Feriae natalitiae*, Boże národzenie. *Mącz* 121b; *RejPos* 14v [2 r.], 225v; *WujJud* 226; *StryjWjaz* B; *SkarJedn* 239; Oktawa Národzenia Bożego wedle ciáálá/ y obrzezánia tegołz Páná náłzego Iezu Chryftá *SkarŻyw* 1; *ReszList* 144; *ActReg* 14; *GostGosp* 34, 76, 86, 90; *LatHar* 126, 391, 400, 401, 742; *WujNT* 2 marg, 196 marg, 197 marg, 198 marg, 301 marg (14); ZAAdné miáłto áni wieś od Bożého Národzenia blisko przyłzłego poczáwłzy: Podwody dármó dáwác nie ma/ żadnemu człówiekowi *SarnStat* 974; *SkarKaz* 483 żp.

»Narodzenie Pańskie, Pana Krystusowe, Syna Bożego« (10:6:2): Ewányeliya álbo Hiłtoria ná dzień národzenia Páńskiego. Którá iest nápifaná przez Lukáłzá *RejPos* 17v, 16v marg [2 r.]; *RejPosWstaw* 21; *SkarJedn* 318; (práwá Duchá świętego/ przywodzi cię do tego teraz [...] dułzo moiá miła/ ábys fię y ná wefóle świętá národzenia Syná Boże⁹⁰/ zbáwiciela twego z pilnością gotowálá *LatHar* 393, ++6v [2 r.], 123, 347, 688; [dziedzic N.] obowięzuie fie [...] [ten dług] ná święto Národzenia Paná Kryftułowego/ które blisko przydzie zapłácić *SarnStat* 1255, 1233, 1253, 1255 [4 r.].

Szeregi: »poczęcie, (i) narodzenie« (3): *OpecŻyw* 24v [2 r.]; Nie rozumieyże temu áby to zádziwowanie rodzicow iego miáło być z iáką wątpliwością wiary/ bo byli dobrze fwiádomi dziwnego poczęcia y národzenia iego *RejPos* 28v; *CzechEp* 175, 338; Przez święte poczęcie/ národzenie/ y obrzezánie twoie/ Wybaw nas *LatHar* 341, 396, 645.

»przyście (na świat) a narodzenie« [szyk 3:2] (5): *KrowObr* 218; iáká rádość á iáká pociecha sftálá fie iesth wżytkiemu fwiátu/ z národzenia á s przyścia tego náłzego ták wdzięcznego gołciá *RejPos* 18, 15, 16; *CzechRozm* I69v.

»wcielenie i (abo) narodzenie« (7): nigdy bez człówieczeństwá fyn nie był [...] A ták y to błád będzie co mowią o wcieleniu ábo národzeniu człówieczeństwá fyná Bożego. *CzechRozm* 16v; *ReszPrz* 81; O nadobrotliwłzy Oycze/ ia naniłzy łługá twoy/ ze wżytkiego fercá mego/ dziękiuię tobie zá święte iego wcielenie/ y národzenie *LatHar* 565, 12, 27, 586, 616.

»zjawienie a (i) narodzenie (na świat)« [szyk 3:1] (4): s tymi Anyoły fwiętymi y z mátką fwiętą iego/ ábychmy byli tego pilni/ co nam przyniołło to fwięte zyáwienie á národzenie iego *RejPos* 21, 17, [278], 298.

α. O czasie (w ujęciu historycznym, gdzie rok narodzenia Chrystusa oznacza umowny początek nowej ery) (315) :

Wyrażenia: »przed bożym (*a. Pana Krystusa itp.*) narodzeniem, od bożego narodzenia, po bożym narodzeniu, do bożego narodzenia« [*bez dokładniejszego określenia czasu*] [*szyk 15:12*] (*17:5:3:2*): *PatKaz III* 153; gdy chczelz nalefc wiele lat ktoremu zapifowi albo Kronicze/ położ latha idące od Bożego narodzenia iako tu. *KłosAlg D3v*; nie wftanie rodzay twoy plemienia twego aż do narodzenia Chriřtuřa z ciebie. *WróbŻořt eev*; Była thá náuká Alchimiey pořpolita v Egipcyan przed národzeniem Páńřkim *BielKron* 26; Wiek řzořty á ořtáteczny: od národzenia Pána Kryřtuřa aż do dnia řadnego *BielKron* 138, 132 [3 r.], 264v, 283v, 284, 284v (16); *OrzQuin L3*; *LeovPrzep Hv*; *CzechRozm* 119v; A Trogus Pompeius nád tych wřzyřtkich Hiřtorikow řtárodawnieyřzy Rzymřki Hiřtoryřk/ ktory iefczce przed národzeniem Páńřkim rozmáitých narodow dzieie piřał *StryřKron* 95; *CzechEp* 175, 261, 354; zdáło mi řię zá potrzebná/ Summę řpraw obudwu [...] przydać/ náznáczywřzy ktorego roku po Národzeniu/ y po W niebo wřtápieniu Páńřkim/ y zá ktorego Ceřářzá pánowánia co řię dziařło *WujNT* 509.

»czasu narodzenia Pana Krystusa« = *w tym czasie, kiedy urodził się Chrystus (4)*: Weřpezyan zbudowař kořciół pokoiá w Rzymie/ ktory byř vpadř czářu národzenia Pána Kryřtuřa *BielKron* 147v; Czářu národzenia Pána Kryřtuřa Kolno byř gřowá niřřřey ziemie Niemieckiey *BielKron* 285, 118, 267v.

»lata (*a. roku*) od narodzenia bożego (*a. Pana Krystusa itp.*), narodzenia bożego, przed narodzeniem bożym, po narodzeniu bożym [*którego*]« [*szyk zmienny*] (*220:13:5:3*): *MetrKor* 34/133v, 135v; *March*¹ A2; *OpecŻyw* 194; *PatKaz I* 13; *FalZioř V* 120; Prařřowano w Krakowie [...]. Roku od narodzenia Bożego 1535. *GlabGad P8v*; *MiechGlab* *3v, s. 2, 58; Polaczy wiarę krzeřcijańřá przijęřli lata Bożego narodzenia 965. *KłosAlg D3v*; *WróbŻořtGlab A5v*; Dan wcracowye weyřřzode przed řřwyetym Staniřlawem. Lata narodzenia bozego M° D° XXXIX° *LibLeg* 8/134, 6/114v, 11/156; *ComCrac* 14; Drukowano w Krakowie v Heleny Florianowey. Roku od narodzenia pańřkiego M.D.L. *HistAl* N6; Sejm walny koronny do Warszawy zřořon jest przez Krolá Jego Miřořć na niedzielę pirwszá adwentowá, ktora przypadařa na dzień 29 listopada roku bożego narodzenia 1556. *Diar* 19; *LubPs* A2v; *GroicPorz* a3v [2 r.], mm4v; *KrowObr* 151v, 168, 235, 260; *RejWiz* A9; *RejZwierz* A4v; *BibRadz* *3; Pompinius piřze/ iř Rzym tego czářu zářořon/ gdy kroi řydowřki Ioátán nád Zydy pánowář/ wedřug Káryoná od poczátku řwiátá byř lat 3201. á przed národzeniem Kryřtuřa 529. *BielKron* 99; Po řmierci Kewy wybráři řobie [*Hunowie*] zá Krolá okrutniká wielkiego Attilę/ ktory poczář pánowáć látá od Bożego národzenia 428. *BielKron* 297v, 23v [2 r.], 25v, 51, 130, 141v (171); *SienLek* A; *LeovPrzep* a4 [2 r.], A, A2v, B3 [2 r.], B3v (12); *GórnDworz* A3; A vmářł iefř řwięty Alekfzy. Látá Národzenia Bożego. 329. *HistRzym* 126v, 133; *RejPos* B2v; *BiařKat* 241, 326; *KwiatOpis* A3; *RejZwierc* A, 273; *BudBib* c4; *BudBibKaw* A4; *BudNT przedm* a6v; *CzechRozm* A8v; *ModrzBaz kt*; *SkarřJedn* 223; Ringořł Algimuntowic pirwřzy wielki Xiádz Litewski/ Zmodźki/ y Ruřki/ Roku 1219. od národzenia Chriřtuřa Pána wybrány y podnieřiony. *StryřKron* 285, 26, 210, 244, 245; *CzechEp* 11v, 233; *CzechEpPOrz* *v; *Kochřez kt*; *WujNT przedm* 28; *SarnStat* 1057, 1085, 1186; *SiebRozmyřł* A2; *KlonWor* 1.

»[ile] lat przed narodzeniem, po narodzeniu, od narodzenia, do narodzenia Jezusa (*a. Krystusa, a. Pana itp.*)« [*szyk zmienny*] (*21:9:4:4*): Mikořay pirwřřy okořo ořmifet lat po bożym národzeniu/ do

Michála Cefárzá tak piśle *KromRozm III* N8v, Ov, P6v; nawięcey fie ich [*mnichów*] námnożyło/ iż w tyfiącu lath po národzeniu Kryfthulá Syná Bożego *KrowObr* 137, 133v, 234v; Sybillá Europea. TA fie w Europie vrodziłá przed Bożym národzeniem lat 133. *BielKron* 134v, A6 [3 r.], A6v, 119, 122 [2 r.], 128v (26); *SarnUzn* G5; [*Helijasz prorok*] przed Národzeniem Bożym dziewięć let y dwánaście lat/ w niebo wzięt był. *LeovPrzep* I3, E4, I4; *StryjKron* A5v; *CzechEp* 416.

»rok (od) narodenia pańskiego [*który*« (5): *KrowObr* 30; *RejZwierz kt*; *BielKron* A6v, 303; Przepowiedzenie przygod z Biegow Niebiełkich od Roku láticoiego/ kthorego piśzą od Narodzenia Pańłkiego 1564. aż do dwudziestu lat *LeovPrzep kt*.

2. *Urodziny, uroczystość obchodzona z okazji kolejnej rocznicy urodzin* (3) : Potym dzýeń trzetti narodenya Faraonowego przyśfedł wktory vtzynił wyelkye gody *HistJóz* A4v; *BialKat* 148v; Národzenia łwego wieczera Herod ípráwuie. *WujNT* Aaaaaa2.

3. *Pochodzenie, rodowód* (2) :

W połączeniu szeregowym (1): KSiegi rodzaiu (*marg*) Narodzenia abo Rodu a pokolenia (-) Iefu Chriřta łyna Dáwidowe⁸⁰ *MurzNT Matth* 1/1.

Szereg: »mieszkanie i narodenie« (1): Tak mowi Adonái Iehowá Ierufzalimowi/ mieřkánia twoie y národzenia twoie [*Radix tua et generatio tua*] z ziemie Kenáhánłkiey/ óciec twoy Emorłki/ á mátká twoiá Chytithká. *BudBib Ez* 16/3.

Synonimy: 1. *przyście*; a. *zest.*: »Boże Narodzenie«: *gody*; 3. *pochozenie, rod, rodzaj*.

Cf **NARODZIĆ, NARODZIĆ SIĘ**